

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 2011

579/2011

Laki

kansalaisuuslain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 2011

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisuuslain (359/2003) 2 §:n 10 kohta, 6 §, 13 §:n 1 momentti, 14—19 ja 21 §, 22 §:n 1 kohta, 24 §:n 1 momentti, 29 ja 30 §, 34 §:n 2 momentti, 35 §:n 2 momentti, 44 §:n 1 momentti, 45 §:n 1 momentti sekä 50 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 15 § osaksi laissa 327/2009, sekä

lisätään lakiin uusi 18 a, 18 b ja 19 a § seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

10) *kanssahakijalla* hakijan huollossa olevaa lasta, jolle hakijan hakemukseen tai ilmoitukseen liitännäisellä hakemuksella tai ilmoituksella halutaan saada Suomen kansalaisuus tai joka halutaan vapauttaa siitä.

6 §

Selvitetty henkilöllisyys

Suomen kansalaisuuden saaminen edellyttää, että hakijan henkilöllisyys on luotettavasti selvitetty.

Selvitystä henkilöllisyydestä voidaan esittää asiakirjanäytöllä tai antamalla muutoin luotettavina pidettäviä tietoja asianomaisen henkilön nimestä, syntymäajasta, perhesuhteista, kansalaisuudesta ja muista asian ratkaisemisen kannalta tarpeellisista henkilötiedoista. Henkilöllisyyttä selvittäessä tulee ottaa huomioon ne tiedot, jotka henkilö on

aikaisemmin antanut viranomaiselle omasta ja lapsensa henkilöllisyydestä.

Jos ulkomaalainen on vähintään viimeksi kuluneet kymmenen vuotta esiintynyt väestötietojärjestelmästä ilmenevällä henkilöllisyydellä, hänen henkilöllisyyttään pidetään 1 momentin mukaisesti selvitettyinä, vaikka hän on aiemmin esiintynyt useammalla kuin yhdellä henkilöllisyydellä.

Muutos henkilön nimeen, syntymäaikaan tai kansalaisuuteen katkaisee 3 momentissa tarkoitetun kymmenen vuoden määräajan kulumisen, jos muutosta ei voida pitää vähäisenä. Myös muu henkilöllisyyttä koskeva muutos voi katkaista määräajan kulumisen, jos muutoksen katsotaan selvitetyn henkilöllisyyden kokonaisarvioinnin kannalta muodostavan uuden henkilöllisyyden.

13 §

Kansalaistamisen yleiset edellytykset

Ulkomaalaiselle myönnetään hakemuksesta Suomen kansalaisuus, jos hakemusta ratkaistaessa:

1) hän on täyttänyt 18 vuotta tai sitä ennen avioitunut;

2) hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa on ja on ollut Suomessa (*asumisaikaedellytykset*):

a) viimeksi kuluneet viisi vuotta keskeytyksettä (*yhtäjaksoinen asumisaika*); tai

b) seitsemän vuotta 15 ikävuoden täyttämisen jälkeen, joista viimeksi kuluneet kaksi vuotta keskeytyksettä (*kerätty asumisaika*);

3) hän ei ole syyllistynyt muulla kuin rikesakolla rangaistuun tekoon eikä häntä ole määrätty lähestymiskieltoon (*nuhteettomuusedellytykset*);

4) hän ei ole olennaisesti laiminlyönyt elatusvelvollisuuttaan tai julkisoikeudellisia maksuvelvoitteitaan;

5) hän pystyy luotettavasti selvittämään, miten saa toimeentulonsa; ja

6) hänellä on suomen tai ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito tai näiden sijasta vastaavan tasoinen suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito (*kielitaitoedellytykset*).

14 §

Asumisajan alkaminen

Asumisaika alkaa:

1) Suomeen muuttopäivästä tai Suomeen paluusta, jos hakijalla on tai hänelle on sitä ennen myönnetty lupa tai oikeus muuttaa pysyväisluonteisesti Suomeen;

2) ensimmäisen jatkuvan oleskeluluvan myöntämispäivästä, jos hakijalla ei ole Suomeen tullessaan maahan muuttoon oikeuttavaa lupaa;

3) turvapaikka- tai oleskelulupahakemuksen tekemispäivästä, jos ulkomaalaiselle on tehdyn hakemuksen perusteella annettu turvapaikka Suomessa tai myönnetty oleskelulupa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella; tai

4) Pohjoismaan kansalaisella Suomeen muuttopäivästä tai muuttoilmoituksen rekisteröinnistä riippuen siitä, kumpi näistä on myöhempi.

Jos hakijan henkilöllisyys on ollut selvittämättä, hyväksyttävä asumisaika alkaa vasta, kun hän on esittänyt selvityksen henkilölli-

sydestään. Tätä aikaisemmin oleskeltu aika tai osa siitä hyväksytään asumisaikaan, jos hakija on osoittanut aloitteellisuutta henkilöllisyyden selvittämiseksi, samoin kuin alaikäisenä oleskeltu aika tai osa siitä, jos henkilöllisyys on ollut selvittämättä huoltajasta johtuvasta syystä taikka muusta hakijasta riippumattomasta syystä.

15 §

Asumisaikaan hyväksyttävä oleskelu

Jos hakija on ennen jatkuvan oleskeluluvan myöntämistä oleskellut Suomessa tilapäisellä oleskeluluvalla, puolet tilapäisellä oleskeluluvalla oleskellusta ajasta otetaan 14 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä huomioon yhtäjaksoista asumisaikaa laskettaessa. Edellytyksenä on, että hakija on oleskellut Suomessa jatkuvalla oleskeluluvalla vähintään vuoden välittömästi ennen hakemuksen ratkaisemista.

Hakijan iän, terveydentilan tai muun näihin verrattavan syyn perusteella myös ilman lupaa oleskeltu aika tai osa siitä hyväksytään asumisaikaan, jos sitä on hakijan kannalta pidettävä kohtuullisena.

16 §

Yhtäjaksoisen asumisajan katkeaminen

Muut kuin lyhyet poissaolot katkaisevat yhtäjaksoisen asumisajan. Yhtäjaksoinen asumisaika katkeaa lisäksi, jos poissaoloja on niin säännöllisesti ja niin paljon, että hakijan voidaan katsoa oleskelleen tai oleskelevan enimmäkseen Suomen ulkopuolella. Jos poissaolo on johtunut painavasta henkilökohtaisesta syystä, ei yhtäjaksoinen asumisaika kuitenkaan katkea.

Lyhyet poissaolot otetaan mukaan yhtäjaksoista asumisaikaa laskettaessa. Tällaisia ovat:

1) enintään yhden kuukauden poissaolot;

2) enintään kuusi yli kuukauden, mutta enintään kahden kuukauden poissaoloa; ja

3) enintään kaksi yli kahden, mutta enintään kuuden kuukauden poissaoloa.

Jos yhtäjaksoisen asumisajan katsotaan katkenneen, Suomessa oleskelu otetaan huo-

mioon 13 §:n 1 momentin 2 kohdan b alakohdan mukaista kerättyä asumisaikaa laskettaessa.

Yli kuusi kuukautta, mutta enintään vuoden kestäneitä tilapäisiä poissaoloja ei oteta mukaan yhtäjaksoista asumisaikaa laskettaessa. Ne eivät kuitenkaan katkaise yhtäjaksoista asumisaikaa. Asumisaikaa laskettaessa yli vuoden kestäviin poissaoloihin sovelletaan kerättyä asumisaikaa.

17 §

Kielitaidon osoittaminen

Kielitaitoedellytyksen täyttäminen voidaan osoittaa suorittamalla:

- 1) yleinen kielitutkinto taitotasolla kolme;
- 2) valtioneuvoston kielitutkinto tyydyttävällä suullisella ja kirjallisella taidolla;
- 3) perusopetuksen oppimäärä suomi tai ruotsi äidinkielenä tai toisena kielenä;
- 4) lukion oppimäärä suomi tai ruotsi äidinkielenä tai toisena kielenä;
- 5) suomen- tai ruotsinkielinen ylioppilastutkinto, johon sisältyy hyväksytty arvosana suomesta tai ruotsista äidinkielenä tai toisena kielenä;
- 6) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammatillinen perustutkinto;
- 7) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettu suomen tai ruotsin kielellä suoritettu ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto;
- 8) yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan tai ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen (352/2003) 8 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset suomen tai ruotsin kielen opinnot tai kypsyysnäyte suomen tai ruotsin kielellä.

18 §

Asumisaikaedellytyksestä poikkeaminen

Ulkomaalaiselle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus 13 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä, jos:

1) hänellä on lailliseen ja pitkäaikaiseen Suomessa oleskeluun taikka muuhun tähän verrattavaan syyhyn perustuen kiinteät siteet Suomeen; sekä

2) hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa on ja on viimeksi kuluneet kaksi vuotta ollut keskeytyksettä Suomessa.

Lisäksi edellytyksenä on, että:

1) hakijan Suomessa olevan, vakinaisen ja päätoimisen työn hoitaminen on kohtuuttoman vaikeaa ilman Suomen kansalaisuutta;

2) hakijaa on ilman omaa syytään virheellisesti pidetty Suomen kansalaisena vähintään 10 vuotta suomalaisen viranomaisen sellaisen erehdyksen takia, josta on johtunut Suomen kansalaisen oikeuksiin tai velvollisuuksiin liittyvä merkittävä seuraus; taikka

3) muutoin on olemassa erittäin painava syy asumisaikaedellytyksestä poikkeamiselle.

18 a §

Asumisaikaedellytyksestä poikkeaminen kielitaitoedellytyksen täytyessä

Ulkomaalaiselle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus 13 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä, jos hän täyttää 13 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisen kielitaitoedellytyksen ja:

1) hänellä on 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset kiinteät siteet Suomeen; ja

2) hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa on ja on ollut Suomessa viimeksi kuluneet neljä vuotta keskeytyksettä taikka yhteensä kuusi vuotta 15 ikävuoden täyttämisen jälkeen, joista viimeksi kuluneet kaksi vuotta keskeytyksettä.

18 b §

Kielitaitoedellytyksestä poikkeaminen

Ulkomaalaiselle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus 13 §:n 1 momentin 6 kohdan estämättä, jos:

1) hakijan Suomessa olevan, vakinaisen ja päätoimisen työn hoitaminen on kohtuuttoman vaikeaa ilman Suomen kansalaisuutta;

2) hakija on 65-vuotias tai sitä vanhempi ja hänellä on Suomessa pakolaisasema, toissijainen suojeluasema tai oleskelulupa humanitaarisen suojelun perusteella;

3) hakija ei pysty terveydentilansa taikka aisti- tai puhevammansa vuoksi täyttämään kielitaitoedellytystä;

4) muutoin on olemassa erittäin painava syy kielitaitoedellytyksestä poikkeamiselle.

Luku- ja kirjoitustaidottoman sekä 65-vuotiaan tai sitä vanhemman hakijan osalta, jolle on myönnetty oleskelulupa muulla kuin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla perusteella, voidaan kielitaitoedellytyksestä poiketa, jos hakija hallitsee suomen tai ruotsin kielen ymmärtämisen ja puhumisen alkeet tai on osallistunut säännöllisesti suomen tai ruotsin kielen opintoihin.

Luku- ja kirjoitustaidottomuus sekä muut 2 momentissa tarkoitetut edellytykset osoitetaan hakijan suomen tai ruotsin kielen opettajan antamalla todistuksella.

19 §

Nuhteettomuusedellytyksestä poikkeaminen

Ulkomaalaiselle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus 13 §:n 1 momentin 3 kohdan estämättä, jos hakijan tilanteen kokonaisvaltaisen arvioinnin perusteella nuhteettomuusedellytyksestä poikkeamiselle on perusteltu syy. Arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti:

- 1) rikoksesta tai rikoksista kulunut aika;
- 2) teon laatu ja teosta tuomitun rangaistuksen ankaruus; sekä
- 3) onko hakija syyllistynyt toistuvasti rangaistaviin tekoihin.

Myös ulkomailla annettu tuomio voidaan ottaa arvioinnissa huomioon, jos teko, josta rangaistus on tuomittu olisi vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan rikos.

Edellä 1 momentissa tarkoitetulle ulkomaalaiselle ei voida myöntää kansalaisuutta ennen kuin hänelle tuomittu ehdollisen vankeusrangaistuksen koeaika tai hänelle määrätty lähestymiskielto on päättynyt.

19 a §

Odotusajan määräytyminen

Jos kansalaisuushakemus hylätään 13 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella, hakijalle voidaan määrätä odotusaika, jona häntä ei

kansalaisteta ilman perusteltua syytä. Kansalaisuuden myöntäminen odotusajan kuluessa tai sen päätyttyä edellyttää uutta hakemusta, jolloin kansalaisuuden myöntämisen edellytysten täytyminen arvioidaan uudelleen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu odotusaika on:

1) sakkorangaistuksen osalta vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta luettuna rikoksen tekopäivästä;

2) ehdollisen vankeusrangaistuksen, yhdyskuntapalvelun, nuorisorangaistuksen ja rikoksen, josta tuomioistuin on jättänyt rangaistuksen tuomitsematta, osalta vähintään kaksi ja enintään neljä vuotta luettuna rikoksen tekopäivästä;

3) ehdottomana tuomitun vankeusrangaistuksen osalta vähintään kolme ja enintään seitsemän vuotta luettuna rangaistuksen suorittamisesta.

Jos hakija on syyllistynyt useampaan kuin yhteen rangaistavaan tekoon, eri teoista seuraavia odotusaikoja ei lasketa yhteen. Vaihtoehtoisista odotusajoista valitaan se, jonka päättymisajankohta on myöhäisin ja aikaan lisätään kutakin muuta odotusajan aiheuttavaa tekoa kohden vähintään kaksi kuukautta ja enintään yksi vuosi teon laadun ja teosta määrätyn rangaistuksen ankaruuden perusteella, kuitenkin siten, että odotusaika ei ylitä 2 momentissa säädettyä rangaistuslajikohtaista enimmäisaikaa.

Odotusajan 2 ja 3 momentin mukainen pituus määrätään hakijan tilanteen kokonaisvaltaisen tarkastelun perusteella. Kokonaisvaltaisessa tarkastelussa otetaan huomioon 19 §:ssä tarkoitetut seikat ja hakijan yksilölliset olosuhteet.

21 §

Pohjoismaan kansalaisen osalta tehtävät poikkeukset

Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kansalaiselle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus 13 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä, jos hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa on ja on ollut Suomessa viimeksi kuluneet kaksi vuotta keskeytyksettä.

22 §

Suomen kansalaisen puolison osalta tehtävät poikkeukset

Suomen kansalaisen puolisolle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus 13 §:n 1 momentin 2 kohdan estämättä, jos:

1) puoliset asuvat ja ovat asuneet yhdessä vähintään kolme vuotta tai kuolleen Suomen kansalaisen puoliso on asunut yhdessä puolisonsa kanssa vähintään kolme vuotta ennen tämän kuolemaa; ja

24 §

Lapsen kansalaistaminen

Lapselle voidaan myöntää Suomen kansalaisuus huoltajan tai edunvalvojan tekemästä hakemuksesta, jos:

1) hakemuksen tekijä on Suomen kansalainen ja lapsi asuu hakemuksen tekijän luona; tai

2) kansalaistamiselle muutoin on lapsen etuun liittyvä painava syy.

29 §

Entinen Suomen kansalainen

Entinen Suomen kansalainen saa ilmoituksesta Suomen kansalaisuuden.

Se, joka on menettänyt Suomen kansalaisuuden 32 tai 33 §:n perusteella, ei voi 1 momentin nojalla saada Suomen kansalaisuutta.

30 §

Pohjoismaan kansalainen

Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan 18 vuotta täyttänyt kansalainen saa ilmoituksesta Suomen kansalaisuuden, jos hän on saanut Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalaisuuden muulla tavoin kuin kansalaistamalla, jos hänen varsinainen asuntonsa ja kotinsa on ja on ollut Suomessa viimeksi kuluneet viisi vuotta ja jos häntä ei tänä aikana ole tuomittu vapausrangaistukseen.

34 §

Kansalaisuuden säilyttäminen täytettäessä 22 vuotta

Riittävä yhteys katsotaan olevan, jos:

1) henkilö on syntynyt Suomessa ja hänen kotikuntalaisa (201/1994) tarkoitettu kotikuntansa on Suomessa hänen täyttäessään 22 vuotta;

2) henkilön kotikunta on ollut Suomessa taikka varsinainen asunto ja koti Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa yhteensä vähintään seitsemän vuotta ennen kuin hän on täyttänyt 22 vuotta; tai

3) henkilö on 18 vuotta täytettyään, mutta ennen 22 ikävuoden täyttämistä:

a) ilmoittanut kirjallisesti Suomen diplomaattiselle edustustolle tai lähetetyn virkamiehen johtamalle konsulaatille taikka maistraatille haluavansa säilyttää Suomen kansalaisuuden;

b) hakenut Suomen passia tai saanut Suomen passin;

c) suorittanut tai parhaillaan suorittaa Suomessa varusmies- tai siviilipalvelusta tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa (194/1995) tarkoitettua palvelusta; tai

d) saanut Suomen kansalaisuuden hakemuksesta tai ilmoituksesta.

35 §

Suomen kansalaisuudesta vapautuminen

Jos hakija ei vielä hakemusta ratkaistaessa ole vieraan valtion kansalainen, hänet voidaan vapauttaa Suomen kansalaisuudesta vain päätöksellä, jonka voimaantulon edellytyksenä on, että hakija toimittaa päätöksessä mainitussa määräajassa selvityksen vieraan valtion kansalaisuuden saamisesta. Kun Maa-hänmuuttovirasto on saanut selvityksen vieraan valtion kansalaisuuden saamisesta, annetaan todistus ehdon täyttymisestä.

44 §

Hakemuksen ja ilmoituksen vireillepano

Tässä laissa tarkoitettu hakemus ja ilmoitus jätetään henkilökohtaisesti poliisille. Hakemus Suomen kansalaisuudesta vapautumiseksi, 26 ja 27 §:ssä tarkoitettu ilmoitus lapsesta ja ottolapsesta sekä 29 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus voidaan jättää myös asianomaiseen Suomen diplomaattiseen edustustoon, konsulaattiin tai kunniakonsulaattiin. Hakijana olevan lapsen puolesta hakemuksen tai ilmoituksen tekee ja jättää hänen huoltajansa tai edunvalvojansa. Kanssahakijan ja hakijana olevan lapsen on oltava läsnä hakemusta tai ilmoitusta jätettäessä.

45 §

Hakijan liitteet hakemukseen

Hakijan on liitettävä kansalaisuushakemukseensa 17 §:ssä tarkoitettu selvitys suomen tai ruotsin kielen taidostaan ja 13 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu selvitys siitä, kuinka hän saa Suomessa toimeentulonsa. Kielitaitoselvitystä ei kuitenkaan tarvita, jos hakijana on alle 15-vuotias lapsi. Jos hakemuksessa on 15 vuotta täyttänyt kanssahakija, hakijan on liitettävä hakemukseensa selvitys myös tämän suomen tai ruotsin kielen taidosta. Jos lapsi täyttää 15 vuotta hakemuksen vireillepanon jälkeen mutta ennen sen ratkaisemista, selvitys hänen kielitaidostaan on liitettävä hakemukseen.

50 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Hakijalle myönteinen päätös ja päätös kansalaisuusaseman määrittämisestä voidaan antaa tiedoksi lähettämällä päätös postitse hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. Vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon Suomessa viimeistään seitsemän päivän ja ulkomailla viimeistään 30 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2011.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan kansalaisuushakemukseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa ollutta nuhteettomuusedellytystä tai kielitaitoedellytystä, jos edellytyksen soveltaminen johtaa hakijalle tämän lain säännöksiä edullisempaan lopputulokseen.

Jos tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva 60 §:n nojalla tehty kansalaisuusilmoitus on jätetty 60 §:n 4 momentissa säädetyn määräajan jälkeen, hakijalta ei peritä tämän lain 29 §:n mukaisen kansalaisuusilmoituksen käsittelystä uutta käsittelymaksua, jos hän täyttää 29 §:ssä kansalaisuuden saamiselle säädetyt edellytykset.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maahanmuutto- ja eurooppaministeri *Astrid Thors*